Všechno o narkóze

U většiny z nás vzbuzuje strach a obavy. U někoho dokonce větší než samotná operace. Nebojte se, s námi to zvládnete. Máme odpovědi na všechny vaše otázky, které se obávané narkózy (anestezie) týkají!

Přestože se v moderní české medicíně používá na uspání pacientů narkóza (lékařská anestezie) už od roku 1947, lidé ji stále považují za strašáka. Zejména ti, kteří ji musí podstoupit poprvé. „Mají obecně strach ze ztráty kontroly nad sebou samými a u anestezie je děsí hlavně to, že nevědí, co se s nimi v průběhu operace děje," vysvětluje nejčastější příčiny obav anesteziolog Jan Brázda z Nemocnice Mělník. Velké obavy panují mezi pacienty i z toho, jestli bude aplikované anestetikum natolik silné aby necítili bolest, a naopak jiní mají strach, že se po operaci neprobudí.

1 Co to vlastně narkóza je?

Jedná se o znecitlivění a o vyřazení veškerého vnímání, jak smyslového, a to tak vnímání bolesti. Úkolem specializovaného lékaře – anesteziologa je, aby operační zákrok byl pro pacienta co nejméně nepříjemný, zatěžující a bolestivý.

2 Jaký proces se v těle odehrává?

Celková narkóza uvede pacienta do umělého spánku pomocí léků a anesteziologických plynů působících na centrální nervový systém. Většina lidí usne do deseti vteřin a jejich organismus okamžitě přestává vnímat všechny podněty. Do dýchacích cest je pacientovi obvykle zavedena rourka, která udržuje jejich průchodnost a brání vdechnutí cizího tělesa, slin a podobně.

3 Jaká je role anesteziologa?

Už před výkonem sleduje celkový zdravotní stav pacienta a i podle toho rozhodne o vhodné anestezii. Pacienta sleduje po celou dobu zákroku a po probuzení se stará o to, aby dostal správnou dávku léků proti bolesti.

4 Jak funguje lokální anestezie?

Znecitlivuje jen určité místo na těle. Pacient je většinou v průběhu výkonu vzhůru nebo jen pospává. Místních anestezií existuje několik typů, které se liší. Lékaři vám můžou podat anestetikum k příslušným nervům, a vyřadit tak vnímání bolesti v určité oblasti – tak, jak to známe u zubaře. Jinou možností je, že se roztok anestetika vpíchne do oblasti páteřního kanálu. Tím se znecitliví jen určitá část těla.

TEXT: sia **FOTO:** iStock.com

Věděli jste, že ...

- Záznamy o pokusech uspat nemocného při ošetření se datují do doby asi 3,5 tisíce let před naším letopočtem do dob Sumerů a Babyloňanů – používaly se například opiáty nebo odvar z nedozrálých makovic.
- Éterovou narkózu poprvé podal pacientovi americký zubař Wiliam Morton (1846).

Dříve se používal jako anestetikum odvar z makovic.

Kdysi často užívaný éter měl řadu vedlejších účinků.

5 Můžete si o anestezii rozhodovat?

Způsob znecitlivění se vybírá podle rozsahu zákroku, požadavků operatéra, zdravotního stavu operovaného a zohledňuje se i přání pacienta, pokud je to možné. Celková narkóza se obvykle používá u velkých plicních, břišních a cévních operací. Lokální anestezie je zase vhodná pro kratší výkony, kde se neočekává velká ztráta krve. Výběr anestezie určuje občas i to, že anestezie na pacienta nezabírá a musí se použít celková. Na labilní a citlivější pacienty zase nepůsobí lokální anestezie optimálně proto, že jsou po celou dobu operace vzhůru a nemusí se cítit dobře.

6 Může poškodit mozek nebo způsobit smrt?

Mozek se z narkózy určitou dobu vzpamatovává a s přibývajícím věkem na to potřebuje víc času. K úmrtí v narkóze občas dochází, ale v drtivé většině případů se samotnou anestezií nesouvisí. Příčinou bývá diagnóza, nikoli uspání!

7 Lze se probudit uprostřed operace?

Ne! Váš stav sleduje anesteziolog, který do žíly postupně dávkuje anestetika tak, abyste byli pořád v tom správném bezvědomí. Tato obava je tedy neopodstatněná.

8 Jak mi po narkóze bude?

Neobvyklé nejsou únava, bolest hlavy, pocity na zvracení, škrábání v krku, zmatenost. Nejde ale o nic zásadního a stav se rychle upraví. Lidé se také často domnívají, že brnění, snížená citlivost nebo omezení pohybu jsou následkem celkové anestezie. Ty ale bývají častěji důsledkem polohy při operaci.

9 Jak dlouho trvá, než anestezie z těla vyprchá?

U každého pacienta je to trochu jiné. Obecně je to po krátké celkové narkóze za několik minut, po epidurální (cílené na jedno místo) trvá návrat do normálního stavu několik hodin.

10 Umírají při narkóze mozkové buňky?

Ne! Jde o pověru z dob, kdy se užívala narkóza pomocí éteru. V době moderní anesteziologie takové riziko není.

11 Jak se na anestezii připravit?

Asi osm hodin před zákrokem bychom neměli jíst, pít bychom měli méně, a to jen neperlivé nápoje. Dlouhodobě užívané léky nemusíme vysazovat, ale je třeba o jakýchkoli medikamentech informovat lékaře při předoperačním vyšetření. ■

Tip na uklidnění

Pravou rukou si podržte pravou nosní dírku. Levou se na 6 vteřin nadechněte, pak na vteřinu zadržte dech, vzápětí pravou dírku uvolněte a oběma dírkami vydechněte. Zopakujte s levou nosní dírkou.